

مسئولیت متن و شکل بدوش نویسنده مضمون میباشد، عقیده نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاين نمی باشد

۲۰۲۳/۰۸/۲۸

سیف قاضي زاده

دریای آمو و حفر کانال قوش تپیه

دریای آمو از پرآبترین دریاها در آسیای مرکزی است. این دریا از کوه‌های پامیر (هندوکش) سرچشمه گرفته و حدود (۱۱۲۶ کیلومتر) آن در سرحدات شمالی افغانستان با تاجیکستان، ازبکستان و ترکمنستان در جریان میباشد و بخش‌هایی از آن قابل کشتیرانی نیز است. در سواحل دریای آمو شیرخان‌بندر و بندر حیرتان نیز قرار گرفته، که کالاهای صادراتی و وارداتی افغانستان به کشورهای آسیای مرکزی ازین طریق مبادله می‌شود.

طول مجموعی این دریا ۲۵۴۰ کیلومتر است، این دریا در مرز مشترک بین افغانستان، تاجیکستان، ترکمنستان و ازبکستان جریان دارد و سرحد افغانستان با این کشورها را می‌سازد (خط سرحدی از قسمت وسطی عمق دریا عبور مینماید).

چنانچه اشاره شد، کوه‌های افغانستان و تاجیکستان محل سرچشمه‌های رودخانه آمودریا است که از ازبکستان و ترکمنستان می‌گذرد و به بحیره آرال ختم می‌شود. دریا آمو بزرگترین رودخانه آسیای میانه است که متوسط آب سالانه آن ۶۲ کیلومتر مکعب و حوضه آبرگیر آن ۵۰۰۰۰۰ کیلومتر مربع میباشد و هرگاه تمام مناطق دارای کانال و رودخانه‌های کوچکتر در نظر گرفته شود، وسعت کل آن به حدود ۱ میلیون کیلومتر مربع میرسد. این دریا از تلاقی رودخانه پنج و خش بمیان می‌آید. این دو رودخانه ۸۰ فیصد از کل جریان آب را تامین می‌کنند. میانگین ارتفاع حوضه دریا آمو ۳۵۰۰ متر است. سیلاب‌های مکرر در بالا دست دریا آمو و کم‌آبی در بخش‌های پایین‌تر آن وجود دارد.

اراضی آبی حوضه دریای آمو ۵ میلیون هکتار زمین میباشد، که ۴ میلیون هکتار آن در ترکمنستان و ازبکستان و ۱ میلیون هکتار در افغانستان و تاجیکستان قرار دارد. گسترش زمین‌های آبی از دهه ۱۹۵۰ تا ۱۹۸۰ منجر به

د پاپو شمیره: له ۱ تر ۷

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټينگه کړئ maqalat@afghan-german.de یادونه: دلیکنی د لیکنیزی بنی پازوالی د لیکوال په غاړه ده، هیله من یو خپله لیکنه له رالیرولو مخکې په خیر و لولی

افزایش برداشت آب از قسمت های میانی و پایین دریا آمو شده که سبب کاهش چشمگیر جریان آب در قسمت های پایین و انتهایی رودخانه شده است .

کانال قوش تپه، حدود 50 سال قبل در زمان ریاست جمهوری محمد داوود خان (1352 تا 1357) طراحی شد ، اما به دلیل جنگ و بی ثباتی در افغانستان عملی نشد.

این کانال ، آب دریا آمو را به بخش‌هایی از ولایت‌های بلخ ، جوزجان و فاریاب انتقال می‌دهد که در مسیر 285 کیلومتری این کانال ، حدود 700 هزار هکتار زمین که اکنون قابل استفاده نیستند آبیاری خواهند شد.

در ماه جنوری سال جاری ، با انتشار ویدئویی از سوی طالبان ، ناگهان مشخص شد که کار این پروژه به خوبی پیش می‌رود . از آن جاه که ، کانال قوش تپه ، ممکن تا یک سوم آب دریای آمو را منحرف کند ، این موضوع توجه خاص کشورهای آسیا مرکزی را که استفاده از آب دریا آمو بدون در نظر داشت حقایق افغانستان بین شان به عرف مبدل شده ، جلب نموده است .

کانال آبیاری قوش تپه که کارهای مقدماتی آن در دهه ۵۰ خورشیدی آغاز شده بود ، بزرگ ترین پروژه آبیاری در سطح کشور است . قرار است در چارچوب این کانال حدود " نه الی ده میلیارد مترمکعب آب " از دریای آمو برای آبیاری زمین‌های زراعتی ، تأمین آب آشامیدنی و سایر نیازمندی های حیاتی مردم به ولایت‌های بلخ ، جوزجان و فاریاب انتقال داده شود.

این کانال ۲۸۵ کیلومتر طول دارد که قرار است با عمق هشت متر و عرض ۱۵۲ متر در سه مرحله ساخته شود . قابل یادآوری است که عرض کانال در قسمت پایینی آن ۸۵ متر و در قسمت بالایی و سطح آن ۱۵۲ متر در نظر گرفته شده است.

احداث کانال در سه مرحله به شکل ذیل برنامه‌ریزی شده است :

مرحله اول ، ساخت کانال از قوش تپه که نقطه اتصال کانال به آمو دریا می‌باشد ، شروع شده و با عبور از مناطق خلم ، نهرشاهی ، حیرتان ، ولسوالی بلخ - ولایت بلخ ، به ولسوالی دولت‌آباد آن ولایت می‌رسد . طول این مرحله ۱۰۸ کیلومتر تثبیت شده است.

مرحله دوم ، آن ولسوالی دولت‌آباد ولایت بلخ را با گذر از ولسوالی‌های آقچه ، مردیان و خواجه دوکوه ولایت جوزجان به ولسوالی اندخوی ولایت فاریاب وصل می‌کند که طول آن ۱۷۷ کیلومتر است .

مرحله سوم ، تقسیم آب کانال در شبکه‌های فرعی و انتقال به مزارع در سه ولایت متذکره است . برای تطبیق مرحله اول پروژه هشت میلیارد افغانی معادل ۸۸ میلیون و ۸۸۸ هزار و ۸۸۸ دالر از بودجه ملی پیش‌بینی شده و کار عملی آن در بهار ۱۴۰۰ آغاز یافت . تشدید جنگ‌ها و تصرف افغانستان توسط طالبان باعث ایجاد وقفه در کار عملی پروژه شد . پس از وقفه یک ساله ، دوباره کار مرحله اول پروژه در ۱۰ حمل ۱۴۰۱ شروع شد که براساس آخرین گزارش‌های دریافتی به پایان خود نزدیک است .

استفاده‌های یک جانبه ، خلاف عرف و حقوق بین‌الملل کشورهای شمال دریای آمو (تاجیکستان ، ازبکستان و ترکمنستان) از آب این دریا که متأسفانه توسط آن‌ها به یک رویه و عرف مبدل شده ، افغانستان هم می‌تواند استفاده از آب دریای آمو و به خصوص شاخه‌های فرعی آن برای مقاصد زراعتی ، صنعتی و تأمین آب آشامیدنی مناطق هم جوار آن به‌عنوان یک اقدام بالمثل روی دست گیرد .

استفاده از آب آمو دریای بر مبنای قرارداد منعقد مورخ ۲۸ جدی ۱۳۳۶ مطابق ۱۸ جنوری ۱۹۵۸ با اتحاد شوروی که در تثبیت وضعیت حقوقی آن موثر است ، مشروط به توافق دوجانبه دانسته شده ، در حالی که برای بهره‌برداری از آب‌شاخه‌های فرعی آن مانند دریا کوچک ، تخار ، کندز و ... مطابق حکم جزو ۳ ماده هفتم قرارداد متذکره ، هیچ محدودیتی در نظر گرفته نشده است . لذا افغانستان می‌تواند ضمن سرمایه‌گذاری روی شاخه‌های فرعی دریای آمو ، با آزادی عمل بیشتر ساخت کانال قوش تپه را هم به‌عنوان یک اقدام بالمثل در برابر کشورهای شمال دریای آمو ، که با استفاده‌های یک‌جانبه از این آب در مغایرت با اصول پذیرفته‌شده در قراردادهای دوجانبه و حقوق و عرف بین‌المللی ، حقوق آب افغانستان را به‌عنوان یک کشور مبدا و مجاور آن نادیده گرفته‌اند ، روی دست گیرد.

دریای آمو 80 فیصد از کل منابع آبی قابل دسترس در منطقه را تأمین می‌کند . برخی ارزیابی‌ها حاکی از آن است که طی پنج یا شش سال ، پس از تکمیل و بهره‌برداری از کانال، میانگین آب جاری در امتداد رودخانه به ترکمنستان و ازبکستان به 50 فیصد ظرفیت کلی آن کاهش می‌یابد .

ازبکستان ، این به کمبود منابع آب حیاتی برای آبیاری مزارع پنبه روبرو است که محصول اولیه زرع پنبه تقریباً 17 فیصد از تولید ناخالص داخلی را تشکیل می‌دهد . به طور کلی ، زراعت برای معیشت نزدیک به 40 فیصد از کل جمعیت آسیای مرکزی را مصروف است.

افغانستان ، تاجیکستان ، ازبکستان و ترکمنستان کشورهایی اند که در حوضه آب گیر دریای آمو قرار دارند این کشورها در مجموع به دو دسته تقسیم می شوند : کشو هایی که در بالادست دریای آمو قرار دارند و سرچشمه های آب آن شمرده می شوند ، شامل افغانستان و تاجیکستان می باشند ، که با وجود داشتن سهم قابل ملاحظه در تأمین آب آن ، کمترین استفاده را از آن می برند . در مقابل دو کشور پایین دست که سهمی چندانی در تأمین آب ندارند ، بیشترین استفاده را از آب دریای آمو می نمایند .

در این میان افغانستان با وجود آنکه بیشتر از ۳۰ فیصد آب دریای آمو را تأمین می کند و خط ساحلی طولانی با دریای آمو (1128) کیلومتر (دارد ، مورد ظلم مضاعف قرار گرفته است و کمترین استفاده را از آب دریای آمو می کند . این عدم تعادل ریشه در حضور استعماری اتحاد شوروی در منطقه دارد که پرداختن تفصیلی به آن از حوصله مقاله فعلی ما خارج است .

در حال حاضر که بیش از یک سوم کار این پروژه تکمیل شده است ، این پروژه با صرف 8.2 میلیارد افغانی (حدود 94 میلیون دالر (در فاز اول آن ، این کانال در نظر گرفته شده است تا 550000 هکتار زمین بایر را به اراضی زراعتی تبدیل کند . این کانال جمعاً 285 کیلو متر طول دارد که فاز اول آن بطول 108 کیلومتر تقریباً تکمیل گردیده است .

ازبکستان و ترکمنستان ممکن است پس از تکمیل این کانال در سال 2028 تا 15 فیصد از عرضه فعلی را از دست بدهند .

این پروژه ، با مصرف که 684 میلیون دالر امریکایی تخمین زده می شود ، از چندین سال قبل ، با کارهای مقدمات و مطالعات امکان سنجی که در دولت سابق افغانستان با حمایت آژانس انکشافی USAID آغاز شده بود ، در دست اجرا بود .

زمانی که طالبان در اگست 2021 قدرت را در دست گرفتند ، به کار آغاز شده توسط دولت قبلی ادامه دادند . در آن زمان هفت کیلومتر کانال ساخته شده بود . ساخت و ساز تحت نظارت دولت آنها افزایش یافت و تصاویر ماهواره ای نشان می دهد که تقریباً ۱۰۰ کیلومتر از کانال بین مارچ ۲۰۲۲ و می ۲۰۲۳ ساخته شده است .

منابع آب برای افغانستان حیاتی است زیرا این کشور با یک بحران انسانی بی نظیر دست و پنجه نرم می کند: طبق گزارش سازمان مواد غذایی و زراعت ملل متحد (فائو)، نزدیک به 17 میلیون نفر یا 40 فیصد جمعیت ، با ناامنی شدید غذایی روبرو هستند . با توجه به اینکه 80 فیصد از جمعیت برای امرار معاش به زراعت متکی هستند ، تأثیر تغییرات آب و هوا عمیقاً بر دوره های رشد و عملکرد محصول تأثیر می گذارد و خطر کمبود مواد غذایی را تشدید می کند .

در میان زمین های بیابانی افغانستان ، ذخایر فراوانی از منابع آبی دست نخورده باقی مانده است . بیش از 80 فیصد آب کشور از کوه های هندوکش سرچشمه می گیرد که در طول سال با ذوب شدن برف در تابستان به رودخانه های اصلی جریان می یابد .

حاجی مختار، کلان قومی ازبک تبار از ولایت جوزجان که بخشی از تیمی کانال قوش تپیه ، زیر نظر او کار می کرد ، افزود : آبی تکمیل ، کانال برای حدود 250,000 افغان در ولایات جوزجان، بلخ و فاریاب شغل ایجاد می شود .

با این حال ، با توجه به بحران خشک سالی در حوضه که مدت ها قبل از آن دیده میشد ، این پروژه با خطر بی ثبات کردن روابط با پایین دستها ، ازبکستان و ترکمنستان مواجه است . در اول آپریل ، فرمان ریاست جمهوری در ازبکستان با استناد به پیش بینی ها مبنی بر کاهش 15 تا 20 فیصدی منابع آب در حوضه دریای آمو ، اقداماتی را برای افزایش بهره وری آب صادر کرد .

در میزگردی در اواخر آپریل ، آناتولی سوروکین از مرکز علمی-اطلاعاتی کمیسیون بین ایالتی هماهنگی آب (ICWC) آسیای مرکزی ، گفت که تأثیر ترکیبی سطح آب پایین و کانال قوش تپیه می تواند جریان آمودریا را 50 درصد کاهش دهد .

بر اساس گزارش کمیته آماری ازبکستان ، مصرف سالانه آب این کشور به طور متوسط 51 میلیارد متر مکعب است و کشاورزی به تنهایی حدود 90 فیصد را به خود اختصاص داده است که بیشتر برای آبیاری مزارع پنبه است . کشت پنبه در حال حاضر به بزرگترین فاجعه زیست محیطی منطقه یعنی خشک شدن دریای آرال کمک کرده است . این مشکل در ترکمنستان به همان اندازه حاد است ، جایی که آمودریا از کانال قرمکوم تغذیه می کند و آبیاری و کشتی رانی را در طول 1300 کیلومتر آن امکان پذیر می سازد و تقریباً 1.25 میلیون هکتار زمین آبی را حفظ می کند . کشاورزی 91 فیصد از کل منابع آبی کشور را مصرف می کند .

وادیم سوکولوف ، از موسسه منطقه‌ای صندوق بین‌المللی نجات دریای آرال ، گفت : حفر این کانال در حوضه فرامرزی ، منجر به تغییر در ساختار تعادل آب میشود ، دانشمندان گفته اند که حفر این کانال می تواند به این معنی باشد که ازبکستان و ترکمنستان تا 15 فیصد کمتر از آب آمودریا برای استفاده غرض آبیاری ، به اب دسترسی دارند.

کمالوف ، که همچنین عضو شورای عمومی سازمان بین المللی غیرانتفاعی مرکز منطقه ای محیط زیست آسیا مرکزی است ، تأکید کرد که فشارهای ایجاد شده توسط این کانال تأثیرات تغییرات آب و هوایی را که قبلاً بر منطقه تأثیر گذار بود ، تشدید می کند . وی خاطر نشان کرد : روسای جمهور قرغیزستان و تاجیکستان قبلاً در مورد از دست دادن 30 فیصد از یخچال های طبیعی کشور های شان صحبت کرده اند .

علاوه بر این ، استخراج آب بیشتر از رودخانه آمو به این معنی است که «احیای ایکوسیستم های آبی در منطقه بحیره آرال اساساً غیرممکن خواهد شد » و هشدار داد که ماهیان خاویاری در معرض خطر انقراض (که ماهی خاویاری آمودریا نیز شامل آن می شود) ، از بین خواهد رفت . وی گفت که بقای ماهیان در پایین دست و تالاب های دشت های سیلابی آمودریا و آرال نیز در خطر است.

سید ولی الله عقیلی، رییس پیشین اداره آب های زیرزمینی کابل گفت: «این کانال اثرات اجتماعی ، اقتصادی و زیست محیطی قابل توجهی برای ولایات و به طور غیرمستقیم برای کشور خواهد داشت که به تغذیه سطح آب زیرزمینی در ساحات آبی نیز کمک خواهد کرد» .

با این حال، حفر این کانال منجر به شور شدن گسترده آب ، هم در افغانستان و هم در سراسر منطقه خواهد شد . این کانال تقریباً در زوایای قائم از دشت ها کوهپایه ای ، دلتای رودخانه ها که دارای رژیم های درولوژیکی و هایدرودینامیکی خاص خود هستند ، عبور می کند یا در کنار آن قرار می گیرد . این امر زهکشی فعلی آب های زیرزمینی به آمودریا را مختل می کند و در نتیجه سطح آب های زیرزمینی و شور شدن زمین های کشاورزی را افزایش می دهد.

یک جغرافیدان دان ترکمن میگوید که اثرات مشابهی را در اطراف کانال قره قوم در ترکمنستان مطالعه کرده است، او گفت: «بخشی از زمین ها نه تنها شور می شوند ، بلکه طور [فصلی] غرق اب نیز می شوند ، که آنها را از گردش مالی کشاورزی نیز خارج می کند .

بهر حال ، با اقداماتی مانند عایق سازی کانال می توان از این امر جلوگیری کرد ، که : «این گونه ایده ها برای کانال قوش تپه حتی مورد بحث قرار نگرفته است» .

این امر تواند عواقبی فراتر از افغانستان نیز داشته باشد . آسیای مرکزی خشک است ، استفاده از کشاورزی آبی در مقیاس بزرگ از دهه 1960 منجر به تجمع نمک در خاک شده است . اگر بخواهیم کشاورزی همچنان امکان پذیر باشد ، اینها باید دائماً زهکشی شده و آب شور در زهکشی ها حذف شوند .

کارشناس ترکمن می افزاید : نمک ها باید به طور مداوم از زمین های شمال افغانستان که طالبان قصد استفاده از آن را برای محصولات کشاورزی دارند ، تخلیه شود . او گفت تنها جایی که این آب زهکشی می رود آمو دریا است این جغرافیدان گفت: "آب زهکشی بسیار شور به رودخانه می ریزد و وضعیت زیست محیطی در حال حاضر دشوار - در برخی جاها فاجعه بار - در مسیر میانی آمودریا و به ویژه در پایین دست آن را پیچیده می کند . " وی افزود: ترکیب کمبود آب و افزایش محتوای نمک ، کشاورزی را در پایین دست کانال به مشکل مواجه می کند و خطراتی را برای سلامت عمومی ایجاد می کند و به طور بالقوه اسکان مجدد جمعیت ها در مناطق آسیب دیده را ضروری می سازد.

غرض حل نیازمندی ها -

در 22 مارچ 2023، هیئتی از ازبکستان به کابل آمد . پس از دیدار با مسولین امارت اسلامی اعلام کرد که ازبکستان برای تکمیل پروژه کانال قوش تپه آمادگی همکاری دارد.

با این حال، ازبکستان هنوز به طور علنی در مورد کانال قوش تپه اظهار نظر نکرده است ، به غیر از بیانیه وزارت امور خارجه ازبکستان مبنی بر اینکه در جریان گفتگو "توجه ویژه ای به همکاری در بخش های آب و انرژی شده است." "

اکرام الدین کامیل، رئیس بخش دریاهای فرامرزی وزارت امور خارجه در کابل ، گفت که افغانستان با زیرساخت های فعلی خود می تواند 5 تا 6 میلیارد متر مکعب آب را که به گفته او کمتر از 2 فیصد از کل جریان رودخانه است ، منحرف کند . کامیل می گوید در نتیجه، «کشورهای همسایه در گذشته برای رسیدن به توافق با ما احساس رقابت نداشتند» .

کانال قوش تپه بسیار بیشتر از این انحراف خواهد داشت که پیش بینی می شود 10 میلیارد متر مکعب باشد.

مجاهد سنگوئی اداره طالبان گفت: «ما از سهم خود استفاده خواهیم کرد و می‌خواهیم مکانیزمی ابداع کنیم که برای همه ذینفعان منطقه قابل قبول و مفید باشد و بر کاربران پایین‌دستی تأثیری نداشته باشد».

کامیل گفت: «درخواست اخیر از پاکستان برای گفتگو گامی مثبت در جهت ارتقای همکاری های منطقه ای در مدیریت پایدار آب است».

یک مقام از پاکستانی که خواست نامش فاش نشود، در اپریل همین سال گفت که مقامات این کشور در تلاش برای حل مسالمت آمیز وضعیت هستند.

وی افزود: «مذاکرات با طرف افغان به طور منظم اما به صورت بسته انجام می‌شود تا جامعه مزاحمتی ایجاد نکند. دولت آنها نسبت به پیشنهادات ما کاملاً مناسب رفتار می‌کند. اما متأسفانه ما هیچ تضمینی نداریم که بعد از تکمیل کانال قوش تپا چه اتفاقی خواهد افتاد.»

برای جلوگیری از درگیری در آینده، این مقام از بیک گفت که آنها معتقدند که افغانستان باید به موافقت نامه های بین المللی بپیوندد و موافقت نامه های دوجانبه و چندجانبه را در مورد استفاده از آب در حوزه دریای آمو منعقد کند. کمالوف، در دفاع از آرال و آمودریا، می‌افزاید که علاوه بر دیدار دیپلمات ها و متخصصان ازبیک با طالبان، «ترکمنستان باید نقش کلیدی در این موضوع ایفا کند. بالاخره 70 فیصد آب دریای آمو از ترکمنستان می‌گذرد. مفسران بیشتر مشکلات کنونی را به عدم امضای موافقتنامه ها توسط کشورهای آسیای مرکزی و افغانستان در مورد استفاده و تخصیص آب های دریا آمو نسبت می‌دهند.

توافقتنامه آلمانی که در سال 1992 توسط قزاقستان، قرقیزستان، تاجیکستان، ترکمنستان و ازبکستان امضا شد، تخصیص آب بین کشورها را تنظیم می‌کند. علیرغم تغییر در مرزهای ملی، تا حد زیادی از سهمیه های آب تعیین شده در اتحاد جماهیر شوروی حمایت می‌کند.

فضل الله اختر کارشناس مدیریت آب گفت: «افغانستان 12 فیصد از کل جریان آمودریا را تامین می‌کند، اما از توافقنامه آلمانی مستثنی شده است. کامیل گفت که بدون شمول افغانستان، کل رژیم مدیریت آب منطقه ای ناقص است».

سیمونوف، از رودخانه های بدون مرز، گفت که او معتقد است که افغانستان "به اشتباه از همکاری در چارچوب کمیسیون بین ایالتی برای هماهنگی آب کنار گذاشته شده است و اکنون این اسکلت را از گنجه خارج کرده است. وی افزود: «در عین حال، تأکید بر این نکته مهم است که افغانستان به عنوان کشوری در حوزه دریا آمو، حق کامل استفاده از آب های آمودریا و پنج را دارد. مسئله این است که تمام حجم های آب آمودریا که می‌توانستند به طور ایمن استفاده شود، قبلاً دو بار و سه بار زیادتر توسط همسایگان آن استفاده شده است.»

کامیل از وزارت امور خارجه تأکید کرد که قوانین بین المللی عرفی در مورد افغانستان اعمال خواهد شد. به عنوان مثال، او گفت، کنوانسیون سازمان ملل متحد در مورد قانون استفاده های غیر کشتیرانی از مسیرهای آبی بین المللی به نفع توسعه دهندگان اولیه است، اما توسعه دهندگان دیررس را از حقوق آنها محروم نمی‌کند.

افغانستان همچنین کنوانسیون 1992 سازمان ملل متحد در مورد حفاظت و استفاده از جریان های آبی فرامرزی و دریاچه های بین المللی را امضا نکرده است. ترکمنستان و ازبکستان این کنوانسیون را تصویب کرده اند. یوسف کمالوف گفت که این بدان معناست که این معاهده "می‌تواند به عنوان مبنایی برای تعامل باشد."

سیمونوف موافقت کرد: «اغلب حتی کشورهایی که [کنوانسیون] را امضا نکرده اند، هنوز از مکانیسم های همکاری که در آن توضیح داده شده است استفاده می‌کنند. اما می‌ترسم این به تنهایی کافی نباشد.»

کمالوف ادامه داد: «ما باید معاهدات دیگری، چه دوجانبه و چه چندجانبه، منعقد کنیم. «اینجا کار زیادی برای دیپلمات ها وجود دارد. امیدوارم مرکز دیپلماسی پیشگیرانه در عشق آباد (پایتخت ترکمنستان) سهم خود را در حل این مشکل داشته باشد.»

سیمونوف گفت که افغانستان باید «فوراً» در سیستم ترتیبات مدیریت و حفاظت از حوضه های رودخانه های مشترک گنجانده شود. سوال این است که آیا این از نظر سیاسی امکان پذیر است و آیا دولت طالبان آن را می‌خواهد.

☆☆☆☆

درخواستی برای حفظ منابع دریا آمو:

محیط شناسان در محل گفت، مایل بودند بر اهمیت کاهش مصرف آب در سراسر حوضه در بافت وسیع تر کانال قوش تپیه تأکید کنند. یوسف کمالوف خواستار آب بندی کانال ها، اجرای آبیاری قطره ای، غرس اشجار و جنگلات در کنار رودخانه ها و کشت انواع محصولات مقاوم در برابر خشکسالی شد.

سیمونوف خواستار ارزیابی اثرات ترکیبی مخازن متعدد "ضایع کننده"، پروژه های برق آبی و کانال ها در حوضه شد که به گفته او می‌تواند منجر به "فاجعه اجتماعی-ایکولوژیکی در مقیاس بزرگ در پایین دست آمودریا" شود.

اخيراً تأثیر تغییرات آب و هوایی جهانی در کشورهای CA به ویژه در سال جاری ملموس شده است. خشکسالی و کمبود آب منجر به کاهش محصولات کشاورزی و تلفات حیوانات شده است نه تنها در کشورهای به اصطلاح "پایین دست" - ازبکستان و ترکمنستان، بلکه در قرغیزستان - کشور "بالا دست"، که در آن چندین رودخانه فرامرزی مرکز آسیا تشکیل می شود.

وضعیت تاجیکستان (همچنین یک کشور بالادست) هنوز به اندازه کشورهای همسایه حاد نیست. بر اساس اطلاعات رسمی، حدود 60 فیصد از منابع آبی حوزه دریای آرال در خاک تاجیکستان تشکیل شده است. اما تغییر جهانی در ایکوسیستم ها منجر به کاهش قابل توجه مناطق یخچالی شده است که هم برای کل منطقه و هم برای خود تاجیکستان تهدید می کند.

داده های هواشناسی نشان می دهد که تاجیکستان و افغانستان حدود 35 فیصد از یخچال های طبیعی کوچک خود را در 70 سال گذشته از دست داده است. از 13 هزار یخچال طبیعی واقع در کوه های هندوکش، بیش از هزار تا کنون ناپدید شده اند. علاوه بر این، طغیان سالانه رودخانه ها و جریان های گلی در فصل بهار منجر به خسارات اقتصادی عظیم، تلفات محصول و تلفات انسانی می شود.

امسال نیز آب قابل توجهی در ازبکستان وجود دارد. کل مساحت آبی در ازبکستان 4.2 میلیون هکتار است و کشاورزی بزرگترین مصرف کننده منابع آبی - بیش از 90 فیصد است. بر اساس کتاب اطلاعات جهانی سیا در سال 2012، ازبکستان از نظر زمین های آبی (42150 کیلومتر مربع) در رتبه چهاردهم جهان قرار دارد. کشورهای پایین دستی از دولت های بالادستی می خواهند که طریقه آب را برای آبیاری افزایش دهند، اما در آنجا هم آب کافی وجود ندارد.

این در حالی است که با رشد جمعیت به اندازه کافی، کشورهای منطقه همچنان از شیوه های قدیمی برای استفاده از آب، آبیاری زمین های زراعتی، استفاده می کنند که در آن مقدار زیادی آب از بین می رود و به مقصد نمی رسد. علاوه بر این با رشد جمعیت و پروژه های مختلف اقتصادی، مصرف آب نیز افزایش می یابد.

بر اساس برآوردهای پیش بینی شده سازمان ملل، جمعیت آسیای مرکزی در سال 2020 تقریباً به 1 میلیارد و 172 هزار نفر یا 1.66 فیصد افزایش یافته است. در سال 2019، جمعیت آسیای مرکزی 74 میلیون و 5 هزار و 626 نفر بوده است که حدود یک فیصد از کل جمعیت کره زمین را تشکیل می دهد. سهم ازبکستان در حدود 45 فیصد، قزاقستان 25 فیصد، تاجیکستان 13 فیصد، قرغیزستان و ترکمنستان هر کدام 8.5 فیصد است. (پیش بینی بر اساس داده های سازمان ملل توسط پروژه Worldometer ارائه شده است).

البته این پیش بینی بدون در نظر گرفتن کاهش جمعیت در منطقه به دلیل همه گیری جهانی کووید-19 انجام شده است، اما بر اساس همین گزارش، نرخ زاد و ولد در آسیای مرکزی همچنان مثبت است - حدود 3 فرزند به ازای هر زن باروری سن. بنابراین، همانطور که دانشمندان پیش بینی می کنند، جمعیت افزایش خواهد یافت.

کمبود آب یکی از چالش های کلیدی عصر ما به ویژه برای کشورهای آسیای مرکزی است. کشورهای آسیای مرکزی بر اساس بسیاری از معیارها از جمله آسیب پذیری آب و هوا، دسترسی به آب و ذخایر آب جزو آسیب پذیرترین کشورها هستند.

«تفاوت منطقه آسیای مرکزی با کشورهای دیگر، به عنوان مثال، اروپا، این است که آسیای مرکزی در یک ایکوسیستم بسته و یکپارچه حوضه دریای آرال قرار دارد. تفاوت در این است که آسیای مرکزی به اقیانوس دسترسی نداریم و کشورهای آسیای مرکزی در شرایط اضطراری قرار دارند.»

بنابراین، ما باید با هم فکر کنیم و راه حلی را پیدا نماییم تا در آینده درگیری وجود نداشته باشد، زیرا، در کشورهای دیگر، کمبود آب در حال حاضر منجر به درگیری بین اهالی شده است. از بینو مکانیسم و روش های موجود توزیع آب باید بهبود یابد. و تنها زمانی که از منابع آبی موجود در داخل کشور به خوبی استفاده کنیم، حالمان خوب خواهد شد و می توانیم آب باقیمانده را به کشورهای همسایه بدهیم.

"لازم است کنال هایی را که در آن پایه از خاک تشکیل شده است، جایی که نفوذ قوی آب وجود دارد، حذف کرد. باید به روش های آبیاری گران تر، اما موثرتر روی آورد: روش های زیرزمینی، روش بارانی ضربه ای، روش قطره ای. بسیاری از روش های مختلف مدرن به صرفه جویی چند برابر آب کمک می کنند. ما باید چنین سیاست مشترکی را اجرا کنیم تا بتوانیم هر سال به یکدیگر کمک کنیم.»

عرض حرمت

26 - 08 - 2023

د پانو شمیره: له 6 تر 7

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هبله من یو خپله لیکنه له رالیرو لو مخکې په خیر و لولئ

د پانو شميره: له 7 تر 7

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همكاري ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړيکه ټينگه كړئ maqalat@afghan-german.de يادونه: دليكني د ليكنيزي بڼي پازوالي د ليكوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليكنه له راليرلو مخكي په خير و لولئ